

Örebro 2022-05-30

YTTRANDE

Dnr 2022-03/AG/JH

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Handläggare: Anna Gabrielsson

Hälso- och sjukvårdens beredskap – struktur för ökad förmåga (SOU 2022:06)

Riksförbundet för döva, hörselskadade barn och barn med språkstörning, DHB, är en föräldraorganisation som startade 1949 och aktivt arbetar för att våra målgrupper ska vara delaktiga, jämlika samt ha inflytande i ett tillgängligt samhälle. Även barn med ytterligare funktionsnedsättningar är en viktig grupp inom vår organisation. Grunden för våra ställningstaganden är våra samlade erfarenheter i förbundet. Viktiga dokument för vårt arbete är *Barnkonventionen* och *FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*. Vårt arbete utgår även från Sveriges språklag, som ger svenskt teckenspråk ställning motsvarande de nationella minoritetsspråken.

Riksförbundet DHB har valt att svara på delar av avsnitt 4 och 6.

Sammanfattning

Det har under de senaste 20 åren blivit tydligt att varken planeringen eller beredskapen för pandemier vare sig på kommunal, regional eller statlig nivå har klarat av de påfrestningar som samhället utsatts för. Därför behöver uppföljning och revision av hur problemen löstes.

Behov och förutsättningar kan på kort tid omkullkastas genom större händelser såsom olyckor, attentat och, som vi har sett på senare tid, genom pandemier och krig. Även under sådana omständigheter måste tillgängligheten finnas för våra medlemmar som har dövhet, hörselskada, språkstörning och flerfunktionsnedsättning.

För att ha en fungerande beredskap behöver det finnas en adekvat information som grund, men enligt utredningen tycks det föreligga inte bara ett informationsunderskott utan även otydlighet i hur information ska tas fram. För att personer med funktionsnedsättning ska kunna tillförsäkras så goda förhållanden som möjligt även under en höjd beredskap, eller en krissituation så måste korrekt informationen om vilken beredskap som finns på plats för de med funktionsnedsättning, nå mottagaren i detta fall staten.

Tillgängligheten för 1177.se måste förbättras oavsett om det är ett extraordinärt läge eller inte, men det är naturligtvis synnerligen viktigt att tjänsten fungerar i kris då andra alternativ sannolikt är begränsade.

4 Utmaningar för hälso- och sjukvården i kris och krig

4.1.1 Planeringsbestämmelser för hälso- och sjukvård

Enligt HSL ska kommuner och regioner planera hälso- och sjukvården så att god vård och rättsliga krav som gäller hälso- och sjukvården kan erbjudas befolkningen i alla situationer som samhället befinner sig i dvs. under normala omständigheter, vid kris och vid krig. Det handlar inte endast om den medicinska kvaliteten utan även om att det i hälso- och sjukvårdsverksamhet ska finnas den personal, de lokaler och den utrustning som behövs för att tillgodose krav på god vård, dvs här finns det även ett tillgänglighetsperspektiv. Detta är något som även i s k normalläge ständigt behöver granskas och utvecklas och kraven bör inte vara lägre i mer utmanande situationer. Behov och förutsättning kan på kort tid omkullkastas genom större händelser såsom olyckor, attentat och, som vi sett på senare tid, genom pandemier och krig. Även under sådana omständigheter måste tillgängligheten finnas för våra medlemmar som har dövhet, hörselskada, språkstörning och flerfunktionsnedsättning. Därför är det viktigt att i planeringen ta med ett helhetsperspektiv där det även finns en beredskap för hur personer med funktionsnedsättning ska kunna få ta del av en tillfredställande hälso- och sjukvård.

Där det är möjligt, bör det finnas vetskap utifrån kartläggningar om var geografiskt skolor, verksamheter och boenden är belägna där personer med funktionsnedsättning finns för att ge underlag till hur resurser kan allokeras.

4.3.2 Vilka krav bör ställas på rapporteringen?

Det har blivit tydligt att totalförsvaret, där även hälso- och sjukvården ingår, måste ha en beredskap som kan tillgodose de krav på säkerhet som staten har. För att ha en fungerande beredskap behöver det finnas en adekvat information som grund, men enligt utredningen tycks det föreligga inte bara ett informationsunderskott utan även otydlighet i hur information

ska tas fram. När det gäller hälso- och sjukvården har både kommuner och regioner viktiga roller i att kontinuerligt tillhandahålla nödvändig information. Det allvarliga är att det i LEH inte finns den tydlighet som krävs för att rapporteringen ska vara genomförbar och till nytta. För att personer med funktionsnedsättning ska kunna tillförsäkras så goda förhållanden som möjligt även under en höjd beredskap, eller en krissituation så måste korrekt informationen om vilken beredskap som måste finnas på plats, nå mottagaren i detta fall staten.

I utredningen framgår det att det kan vara många olika typer av händelser som kan anses som extraordinära, och därmed sådana som ska rapporteras. Inom hälso- och sjukvårdsområdet kan det t.ex. handla om händelser med många skadade och omfattande smittspridning som ger ett stort antal vårdbehövande sjuka och att det bland de drabbade kan finnas personer som är i större stödbehov än andra. Det kan se olika ut i verksamheterna och vi är eniga med utredningen om att det därför är nödvändigt att regelverket för rapportering anpassas efter respektive verksamhet. Här är det viktigt att det finns ett funktionshinderperspektiv och icke minst vad gäller barn med funktionsnedsättning. Det vill säga att personer som smittats eller blivit skadad kan ha funktionsnedsättningar som påverkar både händelseförloppet och kontakten.

6 Förmåga att möte ökade och särskilda behov

6.3 Vårdguiden

6.3.3 Delegationen för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården

Delegationen för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården har haft som uppdrag att se över den nationella sjukvårdsrådgivningen via 1177 Vårdguiden. Mer specifikt, i förhållande till utvecklingen av den nära vården, nya typer av digitala tjänster eller funktioner och hur tjänsten ska kunna upprätthållas vid kraftigt ökade behov av sjukvårdsrådgivning på grund av större kriser eller samhällsstörningar. Det finns även aspekter på en mer jämlik vådrådgivning och det handlar då om att de som är i behov av mer individualiserad vådrådgivning ska kunna erbjudas det.

Det som däremot saknas är ett tillgänglighetsperspektiv för personer med funktionsnedsättning. Av informationen på tjänsten 1177 Vårdguiden så framgår det att de är medvetna om att tjänsten inte är helt tillgänglig för alla människor. Det förekommer till exempel filmer där det saknas tydlig beskrivning av innehållet med rubrik, filmer som saknar ljud och som inte är textade. Det finns ikoner där det inte finns en beskrivning av vad de betyder, det finns språkliga brister som leder till att uppläsande hjälpmedel inte fungerar och vissa pdf-filer är inte tillgänglighetsanpassade. För de som inte kan använda datormus utan använder tangentbord finns det funktioner som inte går att använda med tangentbordsnavigering. Tillgängligheten för 1177 Vårdguiden måste förbättras oavsett om det är ett extraordinärt läge eller inte, men det är naturligtvis synnerligen viktigt att tjänsten fungerar i kris då andra alternativ sannolikt är begränsade.

8 Personalförstärkning

8.2.11 Stöd från frivilliga försvarsorganisationer och andra ideella organisationer

Riksförbundet DHB är enig med utredningens förslag att kommuner och regioner bör etablera samarbeten inte endast med frivilliga försvarsorganisationer utan även med andra aktörer inom civilsamhället som kan anses ingå i totalförsvaret. Detta är en resurs som bör användas i betydligt större utsträckning än vad som sker idag.

Riksförbundet DHB

Dag som ovan

Jan Höglund
Ordförande